

СПРАВА «БОГДАН ШЕВЧУК ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF BOGDAN SHEVCHUK v. UKRAINE)

(Заява № 55737/16)

Стислий виклад рішення від 24 квітня 2025 року

У січні 2016 року органи досудового розслідування порушили кримінальне провадження щодо заявника за фактом зловживання владою (далі — перше розслідування). У травні 2016 року заявника затримали у контексті цього розслідування, і 01 червня 2016 року Київський районний суд міста Одеси (далі — Київський районний суд) обрав йому запобіжний захід у вигляді тримання під вартою та визначив розмір застави як альтернативний запобіжний захід. 30 червня 2016 року строк тримання заявника під вартою було продовжено до 28 серпня 2016 року. 17 серпня 2016 року Апеляційний суд Одеської області (далі — апеляційний суд) постановив передати справу до Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області для розгляду, встановивши, що кримінальне провадження щодо заявника було підсудне цьому суду. Попри це Київський районний суд, як суд першої інстанції, продовжив строк тримання заявника під вартою. Ухвала, яка не підлягала оскарженню, була постановлена суддею Ф. Із серпня до вересня 2016 року заявник подавав численні скарги до судів, в яких він стверджував, що його тривале тримання під вартою було незаконним, і вимагав свого звільнення, але безрезультатно. Також, із серпня до вересня 2016 року було подано декілька скарг до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо незаконного продовження строку тримання заявника під вартою суддею Ф. після постановлення ухвали апеляційного суду та затримок із передачею матеріалів справи з Київського районного суду до нового компетентного суду. У матеріалах справи відсутня інформація про результати розгляду цих скарг. У листі від 06 вересня 2016 року апеляційний суд нагадав судді Ф. про важливість виконання рішень судів вищих інстанцій та національного законодавства. У невизначену дату кримінальна справа щодо заявника була передана до Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області, який 18 жовтня 2016 року продовжив строк тримання заявника під вартою, а у грудні 2016 року заявника було звільнено під заставу. У квітні 2020 року суд першої інстанції затвердив угоду про визнання винуватості, укладену між стороною обвинувачення і заявником, і визнав останнього винним, обравши йому покарання у виді одного року та шести місяців позбавлення волі. Зарахувавши період часу, який заявник провів під вартою у межах попереднього ув'язнення, суд першої інстанції також визнав заявника таким, що повністю відбув свій строк позбавлення волі. Апеляційна і касаційна скарги заявника на обвинувальний вирок були залишені без задоволення. У листопаді 2016 року, серпні 2021 року та жовтні 2022 року заявник підтверджував, що підтримував свою заяву, та надавав Європейському суду з прав людини (далі — Європейський суд) оновлену інформацію про хід його справи. У січні 2023 року Європейський суд повідомив Уряд про скарги заявника. У

червні 2023 року органи державної влади повідомили заявника, що його підозрювали у шахрайстві, підробці документів та відмиванні доходів у контексті іншого кримінального провадження (далі – друге провадження). Суддя Ф. Київського районного суду задовольнила клопотання, подане слідчим, який вимагав застосування до заявника запобіжного заходу у вигляді тримання його під вартою в контексті цього нового розслідування. Згодом строк тримання заявника під вартою знову було продовжено. У вересні 2023 року суддя Ф. відмовила у задоволенні клопотання слідчого про продовження строку тримання заявника під вартою і замість цього застосувала до нього запобіжний захід у вигляді цілодобового домашнього арешту. У листопаді 2023 року заявник особисто надіслав електронний лист до Європейського суду, в якому просив «не розглядати [його] скаргу у зв'язку з втратою актуальності [для нього] даного питання». У відповідь на цей електронний лист, який був йому пересланий для ознайомлення, представник заявника повідомив, що заявник подав це клопотання під впливом судді Ф. Київського районного суду та прокуратури області, які були залучені до його справи у 2016 році і надав Європейському суду, копію електронного листування між ним і його клієнтом, з якого випливає, що заявник побоювався тиску з боку судді Ф., якщо він продовжуватиме підтримувати свою заяву у Європейському суді. У лютому 2024 року Уряду було повідомлено про скаргу щодо можливого тиску, який чинився на заявника. До Європейського суду заявник скаржився за пунктом 1 статті 5 та пунктом 1 статті 6 Конвенції, що тримання його під вартою із 28 серпня до 18 жовтня 2016 року було незаконним, оскільки воно було застосовано судом, який не був компетентним це робити; за пунктом 4 статті 5 Конвенції, що він не мав доступу до ефективної процедури перегляду законності тримання його під вартою протягом зазначеного періоду; за статтею 34 Конвенції на тиск, який чинився на нього органами державної влади з метою змусити його відмовитися підтримувати свою заяву до Європейського суду. Щодо клопотання заявника не розглядати його заяву Європейський суд зауважив, що він зазвичай вилучає заяви з реєстру справ, коли заявники повідомляють його, що більше не зацікавлені у підтриманні своїх заяв. Однак у цій справі, зважаючи, що заявник перебував у вразливому становищі і його клопотання не розглядати заяву було чітко вмотивоване побоюваннями щодо результату розгляду кримінального провадження щодо нього, клопотання заявника не може розглядатися як таке, що вказує на його справжній намір, щоб його справа була вилучена зі реєстру справ Європейського суду. Тому Європейський суд відхилив це клопотання і, крім того, зазначив, що повага до прав людини вимагає від нього продовжити розгляд цієї заяви відповідно до пункту 1 статті 37 Конвенції *in fine*. Європейський суд зазначив, що у цій справі заявник послався на виникнення умов його залежності від судді Ф. та Київського районного суду і зазначив, що йому було запропоновано «вирішення» кримінального провадження щодо нього в обмін на відмову підтримувати заяву, що перебувала на розгляді у Європейському суді. Європейський суд зауважив, що він не уточнив цей аргумент і не вказав, хто зробив

таку пропозицію та за яких обставин. Однак Європейський суд вказав, що було б нереалістично очікувати, що докази «пропозиції», зробленої заявнику про відмову підтримувати його заяву за таких обставин, як у цій справі, можуть бути знайдені та подані. Розглянувши матеріали справи, зважаючи на дуже специфічні факти та доводи сторін, Європейський суд дійшов висновку, що існує достатньо елементів, які всі, взяті разом, роблять достовірним твердження заявника щодо «пропозиції», а також існує достатній непрямий доказ чинення неналежного тиску на заявника під час здійснення ним свого права на подання індивідуальної заяви та констатував порушення статті 34 Конвенції. Щодо скарг заявника за пунктами 1, 4 статті 5 Конвенції та пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги підлягають розгляду за пунктами 1 та 4 статті 5 Конвенції. Розглянувши скарги заявника за статтею 5 Конвенції, Європейський суд зазначив, що після того, як апеляційний суд передав справу до Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області 17 серпня 2016 року, Київський районний суд більше не мав повноважень продовжувати розгляд справи. Європейський суд також зауважив, що національне законодавство, яке регулює процедуру призначення компетентного суду для розгляду справи, виключає інші тлумачення цієї норми. На цей факт також вказував Апеляційний суд Одеської області у своєму листі від 06 вересня 2016 року. Отже, Європейський суд дійшов висновку, що коли Київський районний суд продовжив строк тримання заявника під вартою 22 серпня 2016 року, він діяв з перевищенням повноважень, і розглянуте питання становить «грубе та очевидне порушення», яке за обставин цієї справи не могло бути виправлене національними апеляційним чи касаційним судами під час перегляду справи, та констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням заявника під вартою з 22 серпня до 18 жовтня 2016 року. Європейський суд, за обставин справи та з огляду на попередній свій висновок, що тримання заявника під вартою на підставі ухвали суду від 22 серпня 2016 року було незаконним, дійшов висновку, що немає необхідності окремо розглядати скаргу заявника за пунктом 4 статті 5 Конвенції.

#### ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Постановляє, що повага до прав людини вимагає від нього продовжити розгляд цієї заяви та відхилиє клопотання заявника вилучити цю заяву з реєстру справ Суду;
2. Оголошує заяву прийнятною;
3. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконністю тримання заявника під вартою з 28 серпня до 18 жовтня 2016 року;
4. Постановляє, що держава не виконала свого зобов'язання за статтею 34 Конвенції не перешкоджати ефективному здійсненню права на подання індивідуальної заяви;

5. Постановляє, що немає потреби розглядати скаргу за пунктом 4 статті 5 Конвенції;

6. Постановляє, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику 10 000 (десять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, які мають бути конвертовані в національну валюту держави відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.